

Staeltje *natuur*

nummer 92

juni 2022

Uitgave van de vereniging

“Vrienden van het Staelduinse Bos”

Informatie Vereniging "Vrienden van het Staelduinse Bos"

U steunt ons vanaf minimaal € 7,50 per jaar, extra giften hierbij zijn zeer welkom. Het lidmaatschap loopt van 1 januari t/m 31 december. Als u lid wordt na 1 oktober bent u automatisch lid voor het volgende jaar. Opzeggen kan per e-mail of schriftelijk vóór 1 november, anders loopt het lidmaatschap automatisch door in het volgend kalenderjaar.

Bankrelatie: IBAN: NL02 ABNA 0476 8918 09
ten name van: Vereniging Vrienden van het Staelduinse Bos

De Belastingdienst heeft de Vereniging aangewezen als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Schenkingen, giften en nalatenschappen zijn voor u fiscaal aftrekbaar en de vereniging hoeft geen belasting te betalen over het binnengekomen bedrag. Alle informatie vindt u op onze website bij:
www.hetstaelduinsebos.nl/contact.html#ANBI
RSIN / Fiscaal nummer ANBI: 8137.44.519
Kamer van Koophandel: nummer 40397221

Algemene informatie en afspraken groepen:
D. van Drongelen, telefoon 0174-63 14 27
of e-mail naar aatendiek@gmail.com

Correspondentieadres en ledenadministratie:
E.M. Keizer-Boogh
Riemptale 2
3155 ND Maasland
telefoon 010-592 52 98
e-mail staelduinsebos@hotmail.com

Redactie: R. Arnold en W. van Willegen
E-mail redactie: redactie@hetstaelduinsebos.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Gedicht	4
Uitnodiging & Agenda Staelduindag	5
Vogelexcursie	6
Bezoekersaantallen	8
Excursie-overzicht	9
Activiteiten	10
Filmprogramma	11
Tentoonstellingscommissie	12
50 jaar Staelduinse Bos (1)	14
50 jaar Staelduinse Bos (2)	16
Andy Goldsworthy	19
Foto's Paasspeurtocht	20
Vogels in het Bos - Lente	22
Wettelijke kaders	24
Vlinders	26
Kinderpagina	30
Knutselpagina	32

Voorwoord

Eindelijk hebben we corona achter de rug. We zijn weer zo'n beetje terug op het oude "normaal". Binnen de vereniging draait alles weer zoals voor 2020. De periode van gedwongen nietsdoen hebben we doorstaan en gelukkig zijn alle vrijwilligers weer actief. Hiervoor willen we ze op deze wijze bedanken.

Er zijn de laatste jaren wat regels voor verenigingen bijgekomen.

We voldoen inmiddels aan de regels voor de ANBI status, daarmee zijn giften aan de vereniging fiscaal aftrekbaar.

Ook voldoen we aan de AVG richtlijnen, bedoeld om de privacy van de leden te waarborgen.

We hebben ook vastgelegd wie de UBO's zijn (Ultimate Beneficial Owner); dat zijn in principe alle bestuursleden. Deze bestuursleden zijn opgenomen in het UBO register.

Als laatste zijn we bezig om te voldoen aan de WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen). Als één van de stappen wordt de komende Staelduindag het huishoudelijk reglement voorgesteld en (hopelijk) aangenomen. Er volgt later nog een statutenwijziging, maar dat zal pas komend jaar of een jaar later worden.

Foto's: Rudy Arnold

Genoeg nu over de juridische zaken, terug naar de dagelijkse dingen. Na een tijdje stilstand kunnen we ook eens nadenken over zaken, die we naast de gebruikelijke activiteiten nog meer kunnen doen. Dat hoeft natuurlijk niet per se door de huidige vrijwilligersgroep te worden bedacht en georganiseerd. Als iemand anders een idee heeft en denkt: "Dat is leuk om het in het bos te doen", nodigen we hem of haar uit om het idee naar voren te brengen. Uw bestuur zal u daarbij ondersteunen en waar mogelijk de ruimte scheppen om het idee uit te voeren of te laten uitvoeren.

Een paar ideetjes, die al bij ons zijn opgekomen zijn bijvoorbeeld nestkastjes maken in de winter of in het vroege voorjaar, een handwerkgroep, waarbij mensen in het centrum eens laten zien wat zij maken en elkaar van advies kunnen voorzien.

Zo zijn er natuurlijk talloze dingen te bedenken om door onze vereniging te laten uitvoeren of om zelf mee te helpen uitvoeren.

Dus, als u met de al genoemde activiteiten wilt meedoen of u heeft zelf een goed idee, laat het ons weten.

Gerrit Keizer

Gedicht

Bomen

*Windstil is het ondraaglijk
vermogen om beweeglijk stil
te staan, van niets te leven dan
van lucht, van aarde en
tot humus te vergaan.*

Chr. J. van Geel

Uitnodiging en agenda Staelduindag Algemene Ledenvergadering op 2 juli 2022

Het bestuur nodigt de leden uit voor de jaarvergadering op 2 juli 2022, aanvang 14.30 uur, bij het bezoekerscentrum d'Oude Koestal. Bij mooi weer zal de vergadering volgens traditie buiten zijn; inloop met koffie vanaf 14.00 uur.

Agenda

1. Opening en vaststellen van de agenda
2. Notulen algemene ledenvergadering 4 september 2021, zie Staeltje Natuur 91, <https://www.hetstaelduinsebos.nl/StNmap/StaeltjeN91.pdf>
3. Mededelingen, post
4. Jaarverslag vereniging 2021-2022
5. Financieel jaarverslag en verslag kascontrolecommissie
6. Vaststellen Huishoudelijk Reglement
concept zie: <https://www.hetstaelduinsebos.nl/HHregl-StN92.html>
7. Samenstelling bestuur.
Aftredend: Kees Hendriks (niet herkiesbaar)
Het bestuur stelt de volgende nieuwe bestuursleden voor:
Aad Dijk, Henk Trompetter, Rob van Scherpenzeel
8. Rondvraag
9. Sluiting
10. Opening tentoonstelling 50 jaar

Na de vergadering is er gelegenheid om bij te praten met een hapje en een drankje.

Vogelexcursie 2022 in het Staelduinse Bos

Op zondagochtend 24 april was het weer zover. Na twee jaar overgeslagen te zijn vanwege corona: de jaarlijkse vogelexcursie.

Twee gidsen, Hans van der Meijs en Jaap Tromp, goede vogelkenners van de vereniging Vrienden van het Staelduinse Bos, stonden om 08.00 uur klaar bij het bezoekerscentrum d' Oude Koestal. Ieder nam ongeveer de helft van de ruim 30 bezoekers mee op pad. Het was een prachtige, frisse, heldere en zonovergoten lenteochtend.

We werden al bij het bezoekerscentrum ondergedompeld in een welluidend vogelconcert van divers pluimage. Ze streden om territorium en de beste nestelplekken. De zanglijster schold iedere andere vogel de huid vol, maar gelukkig voor ons mensen klonk dat heel mooi. Drie bonte spechten lieten ook luid van zich horen en vlogen elkaar in de veren, duidelijk zichtbaar hoog in de lindebomen. Het roffelen van de bonte spechten op de bomen was later goed te horen. In het bos klonk het alsof je je midden in een grote klankkast bevond. Met steengoede stereo. En er was nog meer te zien en te horen. Een greep hieruit:

Gaatjes in verse blaadjes

Overall waren frisse, groene blaadjes in bomen en struiken te zien. De gids wees ons op gaatjes in de verse blaadjes. Deze werden veroorzaakt door uitkomende rupsen van (nacht)vlinders en keverlarfjes, die zich tegoed doen aan het verse groen. Zij vormen het basisvoedsel voor veel insectenetende zangvogeltjes, zoals de fitis (zie foto), de tjiftjaf en de zwartkop. Mooi geregeld, want anders eten ze het bos op.

Foto: Beno Kamp

Foto: Hans van der Meijs

Haantje de voorste

De tjiftjaf is altijd de eerste van de kleine zangvogeltjes die terugkomen uit hun broedgebied buiten Nederland.

Op 11 maart was die als eerste te horen. De eerste zwartkop was te horen op 6 april en de eerste fitis vanaf 8 april.

De tjiftjaf en de fitis lijken erg op elkaar, maar de zang is duidelijk anders.

De tjiftjaf zingt zijn eigen naam 'tjiftjaf' en de zang van de fitis is te vergelijken met een dwarrelend blaadje. De tjiftjaf broedt dieper in het bos dan de fitis, wiens nest meer in de bosranden en open landschap met struiken te vinden is.

En wist je dat? Smidse van een zanglijster

De zanglijsters pakken huisjesslakken bij de rand vast, vliegen daarmee naar hun vaste plekken en breken de huisjes van de slakken open op een hard voorwerp zoals een steen (zie foto). Op die manier kunnen ze de slakken opeten.

Het harde voorwerp waarop de slakkenhuisjes kapot worden geslagen, wordt het Aambeeld genoemd. Het geheel met de daarom heen liggende resten van slakkenhuizen is de Smidse.

Tekst: Rita Hoogland

Bezoekersaantallen in 2021/2022

	zaterdag	zondag	excursie/ groep	totaal
januari t/m mei 2021	gesloten	wegens	corona	
juni t/m november 2021	381	1642	356	2379
december 2021 (1)	24	58	13	95
januari 2022 (1)	18	63	*	81
februari 2022	93	178	*	271
maart 2022	101	272	*	373
april 2022 (2)	87	225	*	312

- (1) In deze periode was er weer een lockdown.
- (2) Extra: op Tweede Paasdag ca. 1400 bezoekers ivm de Paasspeurtocht.

Het bezoekerscentrum d' Oude Koestel heeft ook in december en januari weer een verplichte sluiting meegemaakt. Maar gelukkig merken we dat de wandelaars blij zijn dat ze weer bij ons terecht kunnen. Zeker met Pasen was het weer "ouderwets" druk.

- * De aantallen deelnemers aan de excursies en groepsbezoeken vanaf januari 2022 staan elders in dit nummer.

Excursie-overzicht e.d. Staelduinse Bos 2022 (1)

- 0602 Publieksexcursie Knoppen, 7 deelnemers.
1302 Excursie t.g.v. 80e verjaardag van Joop Raaphorst met 17 personen.
2403 Vitis Welzijn, Teambuildingsdag, aan het einde hiervan een excursie met 18 personen.
2703 Excursie met de familie Adriaanse.
0504 De Groene Motor, cursus Storytelling met 6 personen.
0504 Rehobothschool uit Naaldwijk, WNT voorjaarsexcursie, groep 4 met 26 kinderen en 4 leiding.
1204 De Kameleon uit 's Gravenzande, WNT voorjaarsexcursie, groep 4c/5c met 22 leerlingen en 4 leiding.
1304 't Startblok uit Honselersdijk, WNT voorjaarsexcursie, groep 4 met 21 leerlingen en 6 leiding.
1904 Klootschieten van de hockeyveteranen uit Naaldwijk.
2004 De Diamant uit Naaldwijk, WNT voorjaarsexcursie, groep herten met 15 leerlingen en 4 leiding.
2404 Publieksexcursie Vogels met 34 deelnemers.
3004 Excursie met de familie Koos Lievaart met 11 personen.
0705 Scouting Poeldijk "Met een tas het bos in" met 16 welpen.
1105 Daltonschool uit Honselersdijk, WNT voorjaarsexcursie, groep 3/4/5B met 16 leerlingen en 4 leiding.
1205 Eben Haëzerschool uit 's Gravenzande, WNT voorjaarsexcursie, groep 3 met 21 leerlingen en 4 leiding.
1305 Prins Willem Alexanderschool uit De Lier, WNT voorjaarsexcursie, groep 4 met 18 leerlingen en 4 leiding.
0206 De Parasol uit Maassluis, WNT voorjaarsexcursie, groep blauw en geel met 18 leerlingen en 4 leiding.

Activiteiten

lente - herfst 2022

Wisseltentoonstelling "Vlinder-Rijk Bos"

zomer 2022

Tentoonstelling over 50 jaren in het Staelduinse Bos

2 oktober 2022 14.00 uur

Publieksexcursie "Herfstwandeling" *)

30 oktober 14.00 uur

Publieksexcursie "Parachutistenwandeling" *)

In mei 1940 landden Duitse parachutisten achter het Staelduinse Bos. Na een film in de d' Oude Koestal maakt u een wandeling door het bos zoals dit toen gebeurde. Maximaal 20 deelnemers, aanmelden is al mogelijk.

Deze excursie is in voorbereiding, de definitieve datum komt op de website: (<https://www.hetstaelduinsebos.nl/agenda.html#kalender>)

18 december 2022 13.30 uur

Publieksexcursie "Midwinterwandeling" *)

18 december 2022 14.00-15.30 uur

Midwinterhoornblazen in het bos

*) Voor alle excursies geldt aanmelden bij fam. Van Drongelen:

aatendiek@gmail.com of telefonisch 0174-631427.

Er zijn geen kosten aan de excursies verbonden, maar een gift wordt altijd zeer op prijs gesteld.

Filmprogramma

- Juli: *Gedragen door de wind*
Ontdek de "Kwade Hoek", een natuurgebied in open contact met de zee, en maak kennis met de bijzondere planten en insecten.
Filmlengte 25 minuten.
- Augustus: *De vos*
De vos is een van de grootste roofdieren van ons land, we zien ze hier als jagers maar ook als zorgzame ouders.
Filmlengte 13 minuten.
- September: *Natuureiland "Sophiapolder"*
Een filmverslag van een excursie naar het eiland "Sophiapolder" in Hendrik-Ido-Ambacht, een watergebied met zoetwatergetijden.
Filmlengte 20 minuten.
- Oktober: *Laten Leven*
Een oude historische film van de Rijksvoorlichtingdienst Den Haag over de Nieuwkoopse Plassen
Filmlengte 16 minuten.
- November: *Struinen door de Duinen*
Deze aflevering van TV Omroep West speelt zich af in de duinen van Scheveningen tot Katwijk.
Filmlengte 8 minuten.
- December: *De barre winter van 1941 - 1942.*
Beelden uit Amsterdam, met ruim 20 graden onder nul.
Filmlengte 20 minuten.

Tentoonstellingscommissie

Onze commissie is na de corona periode weer volop actief.

In de afgelopen wintermaanden, dat wil zeggen tot eind maart, hebben wij op de zolder van d'Oude Koestel een aantal schilderwerken, kunstwerken, laten zien. Deze zijn gemaakt door schilders uit het Westland. Er waren een aantal bijzondere werken te zien, sommige gemaakt door onze eigen vrijwilligers, sommige door anderen uit een Westlandse schilderclub. Foto's hiervan stonden in Staeltje Natuur 91.

In de tijd dat deze expositie te zien was, hebben we niet stilgezeten. We hebben ons verdiept in de vlinders. We laten zien wat de levenscyclus van deze dieren is. Ook vertellen we het een en ander over het verschil tussen dagvlinders en nachtvlinders. Wist u dat het makkelijk is om het verschil te zien? Nachtvlinders hebben vaak grote antennes op hun kop, waarmee ze goed kunnen ruiken. Dagvlinders hebben dat niet; zij hebben voelsprietten met een knopje op het einde.

Vlinders en rupsen zijn een gewilde prooi voor vogels en soms ook vleermuizen. Om te voorkomen dat ze voortijdig worden opgegeten, kunnen ze zich goed verbergen. Of, zoals sommige vlinders en rupsen doen: ze laten zien dat ze giftig zijn of gewoon niet lekker smaken door het tonen van hun kleuren. Een dagpauwoog heeft vlekken in de vorm van ogen op zijn vleugels en daar schrikken de belagers dan van.

In een kijkkastje is te zien, dat vlinders UV-licht waarnemen en de dingen dus anders zien dan mensen. Op de borden zitten QR-codes om zelf te scannen voor meer informatie. Kinderen kunnen een vlinderspel doen, boekjes lezen en een zelfgekleurde vlinder boven de trap hangen.

Vlinders zijn de laatste tijd in het nieuws, omdat het aantal vlinders terugloopt. Daar kunt u wel wat aan doen door vlindervriendelijke planten in de tuin te zetten.

Maar goed, genoeg over vlinders. Als u meer wilt weten, kom dan gerust eens kijken naar wat we te vertellen hebben. Deze expositie zal tot in de herfst te zien zijn.

Omdat de vereniging vorig jaar 50 jaar bestond (opgericht in 1971) komt beneden een expositie van de geschiedenis van de "Vrienden". Zonder de activiteit van de vereniging en de actiegroep, die de voorloper van de vereniging was, hadden we in plaats van het bos nu een golfbaan gehad. Ook hebben we veel invloed gehad op het vrijkomen van het oostelijk deel (waar de bunkers zijn). Kortom, als u daar meer over wilt weten, kom dan gerust een kijkje nemen in het bezoekerscentrum. Dit historisch overzicht zal gedurende de zomermaanden te zien zijn.

De tentoonstellingscommissie.

Joop: Trompetgeschal in het bos.

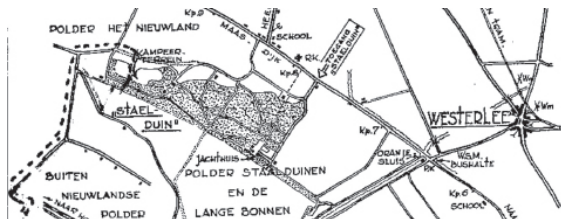
Trompetgeschal deed mij in alle vroegte op zondag 10 februari 1957 in mijn shelter ontwaken. Wij stonden op het kampeerterreintje aan de rand van het Staelduinse Bos en de reveille werd door een van onze verkenners geblazen.

Mijn vroegste herinneringen aan het bos gaan vijftien jaar terug.

Als jongen van vijftien en lid van de Haagse Roothaan verkennersgroep (scouting) gingen wij nogal eens een weekend bij het bos kamperen.

Ik herinner mij dat het op de fiets, vanuit de Oostduinlaan in Den Haag met alle kampeerspullen mee, altijd een heel gedoe was. Een provisorisch kaartje moest ons de weg wijzen. Uit het patrouillelogboek van de "Haviken" (1957) citeer ik het volgende fragment:

"We gingen op zaterdag 9 februari op patrouille-weekend en kwamen pas om 10 over half 7 (in het donker) op Staelduin aan omdat de ketting van een fiets er steeds afliep. Na de shelters opgezet te hebben gingen we om half acht op weg om dwars door alles heen naar de Nieuwe Waterweg te gaan. We waren nog geen 500 m. op weg of we stonden voor een sloot waar we niet overheen konden. Na deze een eind gevolgd te hebben lag er een plank over de sloot en wij er overheen. Een eindje verder was er een bredere sloot waar we zonder plank niet overheen konden. Toen moesten we een heel eind omlopen tot we bij een weg kwamen. Toen zijn we de weg een eind afgelopen en hebben een stel bunkers onderzocht. En na bij de N.W. geweest te zijn, zijn we teruggegaan en om half tien zijn we gaan slapen"

Het gebied van het bos bracht ons, terwijl we van de natuur en de buitenlucht genoten toen de "spannende" avonturen die we daar als stadsjongens meemaakten.

Eind jaren '60 kwam ik in Naaldwijk te wonen en bezocht het bos regelmatig omdat ik mede door de padvinderij een natuurliefhebber was geworden.

Daarnaast was ik toen al met hardlopen bezig en vanuit Naaldwijk was het via Heenweg een leuk trainingsrondje door het bos. Het trainingsgroepje "De Staelduinklitters" organiseerde op 28 februari 1970 de 1e Staelduinloop. Dat was een cross van 6 km over de beschikbare paden die ik aflegde in zesentwintig minuten. De bijgaande foto toont de toen verkregen medaille (op achterzijde 'Staelduin-kl').

Mijn verhuizing later naar 's-Gravenzande bracht mij nog dichterbij het bos. Al jaren kom ik wandelend of hardlopend geregeld door het bos en heb alle aanpassingen en veranderingen daarin kunnen aanschouwen. In de jaren '80 en '90 was ik deelnemer aan de "Westland Marathon" waarvan het parcours nogal eens over het Bonnenpad voerde en je in de luwte van het bos liep. In 2014 werd deze Westland Marathon éénmalig herhaald (na 1997) en daarin liep ik mijn laatste en tevens 100e marathon. Het was prettig dat de route ook nu weer langs het bos voerde, mijn trainingsterrein, en het voelde als een thuiswedstrijd.

Nog steeds kom ik, wandelend of hardlopend, in en om het bos. Ook mijn jongste dochter heb ik in het bos "grootgebracht" met wandelingen, deelname aan de paasspeurtocht of een verjaardagsfeestje vanuit d' Oude Koestal. Zelf mocht ik dit jaar mijn verjaardagsfeestje vieren in "De Bosrand" en had ik de natuurliefhebbers onder mijn gasten uitgenodigd voor een rondwandeling door het bos. Op mijn 80^e verjaardag (13 februari 2022) klonk er opnieuw een trompetter door het bos. Nu was het de heldere stem van Henk Trompetter die ons als gids van de "Vrienden van het Bos" op bekwame wijze alles vertelde over tal van wetenswaardigheden in de natuur.

Kortom, een bos vol belevenissen en zoals het bos doorvlochten is van allerehande begroeiingen is het ook verweven met mijn hele leven!

Diek en Aat: Vrijwilligersuitje naar Texel.

Ieder jaar maken de vrijwilligers een uitje met elkaar. Voor ons moest aan dit uitje eerder altijd een educatief tintje zitten, we moesten er wel iets van leren! In 1998 is er voor een keer besloten er een weekendje uit van te maken, en de keuze viel op Texel.

Op vrijdag 12 juni 1998 zijn de meesten van ons met de trein naar Den Helder gegaan en met de boot van 18.35 uur naar Texel gevaren. Daar gingen we met de lijnbus naar ons verblijf, "Herberg Panorama" buiten Den Burg. Er was één persoon met de auto gegaan en het befaamde busje van Fokko was er ook. Op ons verblijf aangekomen wachtte ons een bijzondere verrassing: er was gereserveerd voor 13 juni! Een klein foutje van onze Fokko. Er was toch nog een beetje geluk met ons, voor die nacht was er niets gereserveerd en het personeel had alles al in orde gemaakt wat betreft de bedden voor de volgende dag. Echter aan de bestelde maaltijd voor die eerste dag konden ze niets doen. Na enig heen en weer bellen was er een zaak in Den Burg die ons wilde helpen en een maaltijd klaar maken. Eerst de kamers verdeeld, het was een soort jeugdherberg met kamers voor 6 personen. Na veel geharrewar mocht Aat bij vijf dames op de kamer, het kon niet anders. Daarna op naar Den Burg, een deel met het beschikbare vervoer en de rest maar lopen tot we ook weer opgehaald werden. We hebben er prima gegeten.

De volgende dag hebben we fietsen gehuurd, ook tandems erbij en het eiland verkend. We zijn naar de Slufter geweest, hebben ook het Juttersmuseum in Oudeschild bezocht. Heerlijk gefietst daar op Texel.

Nog een leuk iets om te vertellen. Een van onze vrijwilligers had een dochter die extra aandacht nodig had, hierom had zij een mobiele telefoon gekocht. Dat was in die tijd echt nog wat speciaals, waar ze nog aan moest wennen. Dan zaten we op de fiets en werd er gebeld, dus van de fiets af en in de tas naar de telefoon zoeken. Als ze deze dan had, was er al afgebroken. Wachten op een volgend belletje en ging het weer mis. Tot ze haar dochter een keer had en er niets bijzonders was, ze wilde haar moeder even horen. Fokko zorgde voor ons met wat eten en drinken met zijn bus. Bij onze stek terug hebben we ook nog wat in de buurt gelopen en kwamen bij een begraafplaats waar veel van de Georgiërs begraven liggen uit de oorlog.

We hebben er ook een super gezellige avond beleefd. Er verbleef in de herberg ook een damesloopgroepje uit Brabant met hun coach. Met elkaar hebben we op zaterdagavond de voetbalwedstrijd Nederland-Belgie gekeken, het was in de groepsfase van het WK. De einduitslag was 0-0. We hebben echt veel lol gehad met elkaar met zang en polonaise lopen. Een van ons had van huis wat oranje slingers meegenomen en zij heeft ook op de tafel gedanst.

Zondag begonnen we de echtgenote van Fokko toe te zingen omdat ze jarig was. We zijn die dag nog naar Ecomare geweest, waar er zehonden worden opgevangen. Daarna werd het tijd om weer in de bus te stappen om ons naar de boot te brengen. De boot naar Den Helder en dan met de trein weer richting huis.

Het is een heerlijk uitje geweest, waar we nog veel over nagepraat hebben. Als ik nu de foto's bekijk zijn er nog maar weinig personen over van degenen die mee waren.

Diek en Aat van Drongelen.

Andy Goldsworthy

Andy Goldsworthy (Cheshire, 1956) is een Engelse beeldhouwer, fotograaf en land-art kunstenaar.

Hij groeide op aan de groene Harrogate-zijde van Leeds, West-Yorkshire. Vanaf zijn dertiende jaar werkte hij als hulp op boerderijen. Hij hield van het boerenwerk met zijn vaste taken op vaste tijden, het routineuze karakter, hetgeen hij vergeleek met het werken aan een beeldhouwwerk: "Veel werk lijkt op het handmatig rooien van aardappels; je moet het ritme ervan te pakken krijgen."

Hij studeerde van 1974 tot 1975 aan het Bradford College of Art en van 1975 tot 1978 aan de Preston Polytechnic in Preston, Lancashire, waar hij ook zijn Bachelor of Arts haalde.

Na zijn studietijd woonde Goldsworthy in Yorkshire, Lancashire and Cumbria. In 1985 verhuisde hij naar Langholm in Dumfries and Galloway, Schotland en een jaar later naar het iets noordelijk gelegen Penpont.

Er wordt wel gezegd dat zijn langzame trek naar het noorden te wijten was aan een zoektocht naar een andere manier van leven, die zich buiten zijn controle om voltrok.

Hij leeft nog steeds in Schotland en creëert plaatsgebonden sculpturen en land-art objecten, die in een landschappelijke omgeving zijn ingebed.

Zijn kunst maakt hij met gebruikmaking van natuurlijke en ter plekke voorhanden materialen die het karakter van de omgeving benadrukken.

In 2000 werd Andy Goldsworthy onderscheiden met een benoeming tot Officier in de Orde van het Britse Rijk.

Bron: Wikipedia

Foto's Paasspeurtocht

Vogels in het bos - Lente

Eindelijk, na een zéér zachte winter beginnen de eerste tekenen van de lente zich aan te dienen. Het groen loopt uit, de eerste vogels laten weten dat ze er zijn. Vooral de *grote bonte specht* laat, door geroffel op boomstammen en takken, weten wat zijn territorium is.

Als ik op een doordeweekse dag door het bos loop, nagenoeg alleen, heb ik voldoende fantasie om me voor te stellen dat dit een oeroud bos, héél ver weg van de bewoonde wereld!

Soms bijna een sprookjesbos, zeker met een beetje mist of opwarmend na een regenbui. Op dat sprookjesthema kom ik later nog op terug.

Voor de lezers die nog niet bekend zijn met “vogelaars” termen:

Jaar/standvogel: Het hele jaar aanwezig, is 9 van de 10 gevallen ook een broedvogel, voorbeeld is de *vink* en *zanglijster*. Een nuance is wel dat veel soorten “stuivertje wisselen” ofwel: onze vogels vertrekken in de herfst en soortgenoten komen komen dan aan uit het noorden en noordoosten.

Een mooi voorbeeld is de *spreeuw* en de *grauwe gans*. Een echte blijver is bijvoorbeeld de *grote bonte specht*.

Wintergast: De naam zegt het al, in de herfst komen héél veel vogels uit het koudere deel van Europa. Of ze overwinteren bij ons, zoals bijvoorbeeld de *brilduiker*, of ze blijven even om bij te tanken voordat ze verder naar het zuiden gaan.

Zomergast: Wederom een inkoppertje. Begin/halverwege de lente komen de vogels uit het zuiden om in ons land te broeden. Mooi voorbeeld is de *fitis* en de *tijftjaf*.

Passanten/gasten: Komen normaal gesproken niet regelmatig voor, vaak zijn het uitgevlogen jongen die gaan zwerven.

In d’ Oude Koestal ligt een lijst van waargenomen vogels uit 2001, gemaakt door Kees en Ton van Schie uit Honselersdijk. In de tijd die ik nu frequent doorbreng in het bos valt het me op dat de stand- of jaarvogels nagenoeg hetzelfde zijn.

Er zijn altijd verrassende passanten die toevallig ons gebied aandoen.

Door het veranderende klimaat én de verbeterde natuurbescherming, zijn die wel verschillend, maar dat is niet gek met meer dan 20 jaar ertussen.

Denk bijvoorbeeld aan het steeds vaker waarnemen van de *grote* en *kleine zilverreiger*.

Deze broeden inmiddels standaard in ons land, dit zou 20 jaar geleden bijna de krant gehaald te hebben.

Wat ik slim vind is dat die mannen het gebied in twee zones hebben verdeeld. Dat komt de waarde van de inventarisatie alleen maar ten goede.

Ik weet dat ons bos héél veel wandelaars aantrekt, om diverse redenen, maar “vogeltjes kijken” is best een belangrijke. Zo ben ik in contact gekomen met het bos, verliefd geworden en nu een vaste klant.

Vooraf in deze tijd ben ik er vroeg bij, net voor of na zonopkomst, dan zijn de vogels het actiefst. De territoriumliedjes klinken van alle kanten, De *koolmees* en de *pimpelmees* laten met hun liedje horen waar ze wonen, de *grote bonte specht* hoor je door het hele bos luid op de boomstammen roffelen met, net als de rest, als doel te vertellen dat die omgeving bezet is.

Het hele bos is de moeite waard, het hele jaar door, maar in de lente word ik toch blij van al het vogelgezag, neem nu alleen maar het liedje van de *vink*, de zogenaamde “Vinkenslag”.

Een tip: blijf wat langer stilstaan of stilzitten. De wandelende mens is net een schip, alle vogels vluchten voor het boegwater ofwel de wandelaar, maar nadat je voorbij bent komt het water, de vogels dus, weer terug. Echt de moeite waard om te proberen.

Wat ook het aantal waarnemingen zal verhogen is gewoon op een bankje gaan zitten en dan wachten wat er komen gaat....

Het wordt wel even afwachten wat de opgeknapte poelen gaan doen, in de poel achter het kijkscherm zijn de *meerkoeten* en het paartje *dodaars* al druk met bouwwerkzaamheden en ook de *blauwe reigers* vliegen weer af een aan met nieuw nestmateriaal.

In de volgende stukjes zal ik de zomer, herfst en winter onder de loep nemen, qua gevederde vrienden.

Er worden héél veel foto's gedeeld op onze facebookpagina, maar vooral die van Adriaan de Ruiter en Henk van Pelt zijn van hoge kwaliteit.

Normaal zou ik in dit stukje wat van die foto's plaatsten, maar door het feit dat het Staeltje in zwart/wit wordt opgemaakt, doet dat die foto's geen recht. Mochten er mensen zijn die deze columns zou willen ontvangen met de kleurenfoto's: laat me dat even weten.

Wettelijke kaders: de WBTR

De WBTR, Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen is een wet, die bedoeld is om de kwaliteit van besturen van onder andere verenigingen te verbeteren. Waar gaat het over?

In het verleden zijn er bij besturen van verenigingen allerlei onregelmatigheden gebeurd. Je kunt daarbij denken aan een penningmeester, die er met de kas vandoor ging. Of aan contracten, die een vereniging meer hebben gekost dan nodig was, omdat het contract werd gegeven aan een “vriendje” van één van de bestuursleden of het eigen bedrijf van een bestuurslid, waar dan teveel voor berekend werd. Zo zijn er nog wel wat meer voorbeelden te vinden.

Om het risico hierop te beperken, dienen bestuurders zich aan een aantal regels te houden. Door aantoonbaar te voldoen aan deze wet kan de hoofdelijke aansprakelijkheid van de bestuurders worden voorkomen.

Hoofdelijke aansprakelijkheid, hoezo?

Op dit moment is het zo dat bij faillissement van een vereniging de resterende schulden worden verhaald op de bestuurders. Deze hadden dit faillissement moeten voorkomen en zijn dus medeverantwoordelijk voor de schulden. Door duidelijk te maken dat alle mogelijke toezicht is uitgeoefend, kan deze aansprakelijkheid vervallen.

Dat is (heel in het kort) waarom wij ook moeten gaan voldoen aan de WBTR. In de WBTR is opgenomen dat de vereniging een huishoudelijk reglement moet hebben, waarin de meeste zaken, die niet in de statuten staan, worden geregeld.

Huishoudelijke reglementen kunnen heel beknopt zijn, maar ook heel uitgebreid. Scouting Nederland heeft bijvoorbeeld een document van 68 pagina's. Zover gaan wij in elk geval niet.

Wij hebben nu een concept huishoudelijk reglement van 3 bladzijden, wat op de komende Staelduindag door de ledenvergadering moet worden goedgekeurd.

Nadat we een huishoudelijk reglement hebben vastgesteld, komen de statuten aan de beurt. Ook hier wordt een en ander gewijzigd. We zullen er voor moeten zorgen dat HR en statuten elkaar in elk geval niet tegenspreken. Een statutenwijziging gebeurt via een notaris. En dat kost geld.

Om te voldoen aan de WBTR hoeft een statutenwijziging niet op zeer korte termijn te gebeuren.

De algemene tekst is dat het kan samenvallen met een om andere redenen gewenste statutenwijziging, maar liefst binnen nu en vijf jaar.

Wat moet er in elk geval geregeld worden?

Het hoofdthema is de financiële controle. Daaronder valt de controle door een kascontrolecommissie (doen we al) en een "4-ogen principe" voor grotere uitgaven. In principe is dat al wel afgesproken, maar niet vastgelegd op papier. Daarnaast moet formeel de vervanging van de dagelijks bestuursleden (voorzitter, penningmeester en secretaris) geregeld zijn. Dat is nu ook al wel zo, maar stond ook nergens op papier.

De meeste dingen in het huishoudelijk reglement zijn logisch, je zou het kunnen zien als de huisregels, zoals je die thuis ook hebt.

We maken dus afspraken met onszelf om ons op een bepaalde manier te gedragen en afspraken vast te leggen. Ook worden de verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur goed vastgelegd.

Tenslotte moeten we er wel voor zorgen dat de vastgelegde zaken ons niet beperken in de vrijheid van handelen.

Het huishoudelijk reglement is te vinden op de website (ledenpagina)

<https://www.hetstaelduinsebos.nl/HHregl-StN92.html> .

Als u dit niet via internet kunt lezen, kunt u een exemplaar aanvragen via de ledenadministratie, adres: zie binnenzijde kافت.

Gerrit Keizer

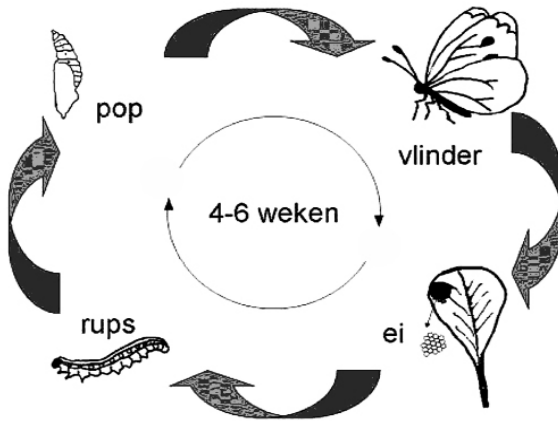

Vlinders

Iedereen kent wel een paar vlinders.

Sommige, omdat ze heel mooi zijn, sommige omdat ze vaak voorkomen, sommige omdat ze in allerlei bladen en op internet worden genoemd of getoond.

Nu zijn vlinders best heel bijzonder, want het is altijd het laatste levensstadium van het dier. Een vlinder heeft als belangrijkste taak te zorgen voor de vlinders van de volgende generatie. Mensen houden van vlinders, omdat ze mooi en vaak kleurrijk zijn, maar ze houden veel minder van de andere levensfasen van het dier.

Niet iedereen is gediend van rupsen op de planten, zeker fanatieke tuinliefhebbers en tuinbouwbedrijven zijn er niet dol op. Rupsen eten namelijk planten en dat is het enige doel dat ze hebben. Zoveel mogelijk eten om aan de volgende levensfase te kunnen beginnen.

Rupsen zijn nogal kieskeurig, ze eten namelijk van één of van enkele planten, hun waardplanten. De vrouwtjes vlinder legt haar eitjes daar, de rupsen komen uit het eitje en beginnen meteen met zich vol te vreten. Daardoor groeien ze snel en moeten ze regelmatig hun velletje verruilen voor een nieuw velletje, dat veel ruimer is.

Rupsen worden door veel vogels gezien als lekkere hapjes, dus lang niet alle rupsen, die uit het ei gekomen zijn, worden groot. Om zich te beschermen hebben ze vaak de kleur van het blad van de waardplant. Hierdoor vallen ze veel minder op en zal een hongerig vogeltje ze niet makkelijk vinden.

Sommige rupsen kunnen zich voordoen als een takje en ook dat is voor die vogels geen lekker voer.

Rupsen beschermen zich dus, maar vlinders doen dat ook. Ook hier kunnen ze wegvallen in de omgeving, door hun kleur, maar ze kunnen ook hun vijanden laten schrikken door de kleuren van de vleugel. Soms waarschuwt die kleur er voor dat ze giftig zijn. Soms zitten er oogvormige patronen op de vleugels, waardoor ze voor de vijand ineens lijken op een veel groter dier.

Er zijn vlinders, die nog verder gaan. Die lijken namelijk op een giftige vlinder, maar zijn het zelf niet. De vijanden nemen dan het risico niet en laten deze vlinders met rust.

Er is zelfs in Nederland een vlinder, die lijkt op een roofdier, de hoornaarvlinder. Deze lijkt (kijk maar naar de naam) op een hoornaar. Daar blijven de vijanden liefst ver vandaan.

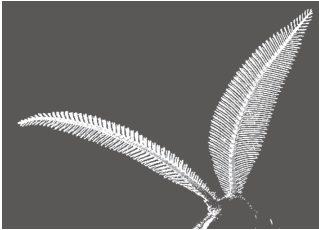

Maar goed, we waren nog bij de rups.

Aan het eind van het bestaan als rups zal deze een "pop" maken. In die pop wordt het rupsenlijf omgebouwd tot een vlinderlijf. De belangrijkste organen blijven wel bestaan, maar er worden onder andere vleugels aangelegd.

Dat duurt een tijdje en dan barst de pop open en komt de vlinder er uit. Ze pompen de vleugels op en kunnen daarna gaan vliegen, op zoek naar een partner om mee te paren en voor de volgende generatie te zorgen.

Er zijn vlinders, die altijd overdag actief zijn en er zijn vlinders, die in het donker opereren. De eerste worden, heel verrassend, dagvlinders genoemd en de laatste zijn dan natuurlijk de nachtvlinders. Tussen beide soorten vlinders zitten behoorlijke verschillen. De dagvlinders zijn duidelijk gekleurd en de nachtvlinders veel minder. Dat hoeft ook niet, want ze hoeven elkaar niet aan de kleur te herkennen. Dagvlinders doen dat wel. Bij de nachtvlinders zitten op hun kop antennes. Daarmee kunnen ze heel goed geuren opvangen, zeker de geuren van hun eventuele partners. Er bestaat nog een vorm, de dagactieve nachtvlinders. Dat zijn vlinders met de kenmerken van nachtvlinders, die overdag rondvliegen.

antenne van een nachtvlinder

Hoe komen vlinders aan hun kleuren? De kleuren worden gemaakt met heel kleine schubjes. Deze liggen als dakpannen op de vleugels. Als een vlinder net uit de pop is, zijn de kleuren natuurlijk op z'n mooist. In de loop van de tijd beschadigen de vleugels wat en worden de kleuren minder mooi.

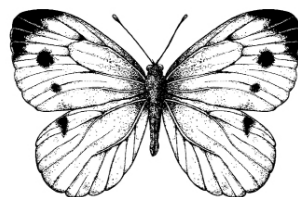
Een paar jaar geleden kwamen we in de tuin een vlinder tegen met doorzichtige vleugels. Dat was niet het gevolg van beschadigingen, maar dat hoort gewoon zo. Deze vlinder heeft dus (bijna) geen schubjes op de vleugels, waardoor je er gewoon doorheen kunt kijken. De vlinder waar we het over hebben in de buxusmot, waarvan de rups leeft op de buxusstruiken en deze uiteindelijk vernietigt. En dat niet echt een favoriet van mensen met een tuin en een mooie buxushaag.

Een vlinder, die ogenschijnlijk heel veel schade toebrengt is de stippelmot. Deze leeft in het voorjaar in grote getale in de kardinaalsmuts. Het lijkt dan of die struik dat niet gaat overleven, maar dat is schijn. Als de rupsen klaar zijn met eten maakt deze struik weer nieuw blad. Hij kan dat overleven, omdat er ook bladgroen zit in de stengels en takken, dus er is altijd wel wat voedsel voor de plant.

Dit waren een paar weetjes over vlinders. Op de zolder van de Koestal is er tot de herfst 2022 een tentoonstelling over vlinders. Daar kunt u mooie vlinderfoto's zien en nog veel meer te weten komen over deze bijzondere diertjes

Gerrit Keizer

Kinderpagina

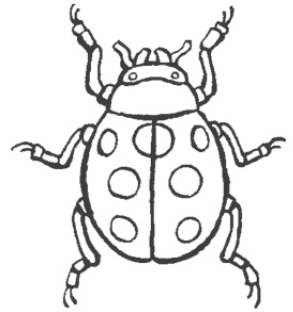

Goedemiddag allemaal,

Deze keer wil ik jullie vertellen over één bijzondere kever die we allemaal kennen: Het Lieveheersbeestje.

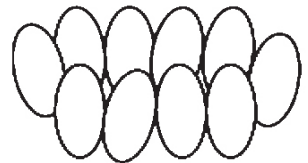
Kever

In de lente zien je de eerste lieveheersbeestjes zich opwarmen in de zon. Ze komen uit hun schuilplaats voor de winter. Daarna vliegen ze weg naar een plekje waar ze voedsel kunnen vinden. Ook gaan ze op zoek naar elkaar om te paren. Het is een grappig gezicht om er twee op elkaar te vinden.

Ei

Ongeveer een week later legt het vrouwtje de eitjes. De gele of oranje eitjes liggen meestal in een hoopje en zijn vastgeplakt aan de onderkant van een blad. Je kunt ze ook vinden in het gleufje van een boomschors. Belangrijk is, dat de larven als ze uitkomen, eten kunnen vinden, want vliegen kunnen ze natuurlijk nog niet.

Larve en pop

Larven heb je in allerlei maten en ze lijken helemaal niet op een lieveheersbeestje. Ze hebben een harde huid en eten zoveel, dat ze wel drie keer vervellen.

Als de larve genoeg gegeten heeft zoekt hij een rustig plekje en plakt zich daar vast met het achterlijf. De larve is nu een pop geworden.

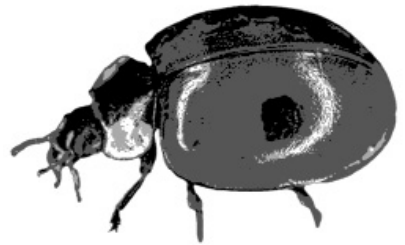
Deze pop is een soort slaapzak waarbinnen de larve verandert in een kever.

Om dat de larve helemaal niet op een kever lijkt, wordt de verandering een "volledige gedaante-verwisseling" of met een moeilijk woord: Metamorfose.

Kever

Op een dag kruipt er dan ineens een lieveheersbeestje uit de pop! De pas uitgekomen kever is nog zacht en heeft geen stippen. Na enkele uren krijgt ie zijn echte kleuren en ?-stippen. De kever kan nu op zoek naar luizen en vliegt van plant naar plant. Meestal worden ze één jaar oud, maar soms ook wel drie jaar.

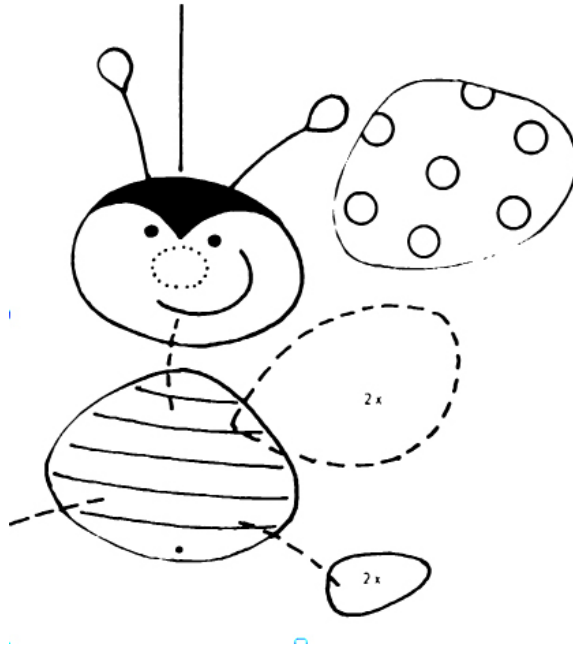
Bron en nog meer weten over het lieveheersbeestje:
KNNV, Vereniging voor Veldbiologie

Knutselpagina

Knutselkevertje

Neem het kevertje over op dik wit karton en kleur het.
Ook het schild kun je overnemen en een mooie kleur geven.
Maak de vleugels van zijdevloeipapier en kreuk ze een beetje.
Plak ze vast tussen buik en schild.
Tot slot kun je nog een gekleurde neus en voetjes maken van papier of vilt.
Succes en ... je kunt er natuurlijk zoveel maken als je wilt.

Bestuur:

Voorzitter: G. Keizer
Secretaris: (benoeming na Staelduindag)
Penningmeester: (benoeming na Staelduindag)
Leden algemeen: I. Stokdijk-Breedijk
D. van Drongelen-Sevenhuijsen
J.M. Storm-Paalvast
(benoeming na Staelduindag)

Eigenaar van het bos: Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
Olof Palmestraat 18, 2616 LR Delft
telefoon 010-272 22 22
www.zuidhollandslandschap.nl
e-mail: info@zhl.nl

Beheerder Staelduinse Bos:

F. Spreen, Peppellaan 2, 2691 NG 's-Gravenzande
(Kantoor bos, telefoon 06 - 51 77 31 76)

Regiokantoor Kuststreek (bezoek alleen op afspraak)
Strandweg 17, 3151 HV Hoek van Holland
telefoon 010 272 22 22
e-mail: regio-kuststreek@zhl.nl

Bezoekerscentrum d' Oude Koestal in het Staelduinse Bos
Peppellaan 1
2691 ND 's-Gravenzande

is op de volgende tijden geopend:

herfst (1 september t/m 30 oktober)
woensdag 13.00 - 16.00 uur
zaterdag 13.00 - 16.00 uur
zondag 11.00 - 16.00 uur

lente, zomer, winter (1 november t/m 31 augustus)
zaterdag 13.00 - 16.00 uur
zondag 11.00 - 16.00 uur

BINNEN KIJKEN IS

Voor bezoeken in groepsverband dient tevoren tijdig een afspraak te worden gemaakt met Mevr. D. van Drongelen, telefoon 0174-63 14 27.

BUITEN MEER ZIEN

Let op: Het Staelduinse Bos, waarin het bezoekerscentrum is gelegen, is toegankelijk tussen zonsopgang en zonsondergang.

internet	www.hetstaelduinsebos.nl
e-mail	staelduinsebos@hotmail.com
facebook	www.facebook.com/hetstaelduinsebos
telefoon	0174-41 73 51 (alleen tijdens openingstijden)